

Компетентнісний підхід до вивчення дисциплін циклу безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах

Проаналізовано систему навчання нормативних дисциплін циклу безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах. Виділено проблеми теперішньої системи підготовки фахівців (не враховуються міжпредметні зв'язки; не реалізується принцип безперервності; відсутня інтеграція та узгодженість теоретичної і практичної підготовки). Схарактеризовано практичні аспекти вивчення студентами ВНЗ дисциплін циклу безпеки життєдіяльності в процесі підготовки до професійної діяльності.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, охорона праці, цивільний захист, компетентність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Поступово людина перетворилася на найбільш ненадійний елемент виробничого процесу: часто помиляється, швидко втомлюється, не встигає, не витримує, не справляється. І, відповідно, основними причинами нещасних випадків стали організаційні: порушення технічного процесу, трудової та виробничої дисципліни, незадовільне утримання і недоліки в облаштуванні робочих місць, незадовільна організація виконання робіт. Із цими причинами пов'язані 54 % випадків загального і 52 % смертельного травматизму. Але в Україні на різних рівнях упродовж десятиліть ухвалюють ті самі малоефективні рішення щодо покращення умов праці, зниження рівнів професійної захворюваності та виробничого травматизму.

Сучасна концепція безпеки життєдіяльності ґрунтується на досягненні прийняттого (допустимого) ризику. Її сутність полягає в прагненні створити такий малий ризик, який сприймає суспільство в цей час відповідно до рівня життя, соціально-політичного та економічного становища, розвитку науки та техніки. У зв'язку з цим навчання з питань безпечної життєдіяльності людини потрібно трактувати як формування культури, гуманного світосприйняття та переконання про можливість установалення гармонійних відносин між людиною, технікою і середовищем. Як показує досвід економічно розвинутих країн, за сприятливих умов працездатність людини підвищується на 15–20 %, тому що немає потреби в заходах щодо попередження загрози травмування і захисту організму від впливу небезпечних та шкідливих виробничих факторів. Важливу роль у практичній реалізації цих заходів відіграє освіта з безпеки життєдіяльності.

Два десятиліття серед освітяни ведуть гостру дискусію про зміст та форми викладання у вищих навчальних закладах України дисциплін циклу безпеки життя та діяльності людини. Численні публікації на цю тематику з'явилися на сторінках популярних та фахових видань. За попередні десятиріччя накопичено певний досвід викладання дисциплін «Охорона праці», «Цивільна оборона», тому особливий інтерес проявляють фахівці цієї галузі до нової дисципліни «Безпека життєдіяльності», яка стала базовою у циклі навчання предметів напряму безпеки життя і діяльності людини. Слід зазначити, що ця дисципліна є нормативною, оскільки введена в усі навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору. Життя, однак, доводить неефективність нинішньої системи підготовки з безпеки життєдіяльності ще на етапі навчання. Так, в Україні рівень травматизму серед вихованців, учнів та студентів під час навчально-виховного процесу у 2005–2010 рр. зріс на 2894 випадків, або 37,6 % – з 7697 до 10 591. Найвищі рівні збільшення травматизму в цей період у Київській (14), Закарпатській, Одеській та Хмельницькій (5), Миколаївській та Вінницькій областях (майже втричі – з 74 до 216 випадків).

Аналіз останніх наукових досліджень цієї проблеми. У той час як нинішній кваліфікаційний підхід забезпечує підготовку фахівців типових професій для роботи в стабільних умовах адміністративно-командної системи, компетентнісний підхід сприяє формуванню у фахівців готовності до ефективного розв'язання будь-яких професійних, соціальних та особистих проблем в обставинах, що швидко змінюються. Однією з основних причин кризи традиційної системи професійної освіти є те, що цикл навчання в загальноосвітній та вищій школі триває значно довше, ніж у сучасних умовах застарілою стає інформація, яку пропонують майбутнім фахівцям. Сучасні глобальні інформаційні технології дають змогу отримати кожному користувачеві відповідних технічних засобів будь-яку інформацію. Унаслідок цього традиційна установка освіти на передачу відомих знань втратила сенс. Тому й цінність мають не загальні теоретичні знання, а конкретні технологічні – «для чого і чому», що може забезпечити їх ефективне практичне застосування в майбутньому. Також важливішим стає навчити студента здобувати знання. Навчання поступово перетворюється на процес набуття майбутніми фахівцями під керівництвом педагога та самостійно знань, умінь, навичок і досвіду практичної діяльності, для досягнення професійно та соціально значущих компетенцій.

Як соціально-психологічну здатність (прийняття ефективних управлінських рішень) компетентність трактують науковці Л. І. Берестова, Н. В. Гришина, О. В. Арцишевська, О. В. Євсєєв, Ю. М. Ємельянов, Ю. М. Жуков, Г. О. Ковальов, Ю. Ф. Майсурадзе, Л. О. Петровська та інші, а професійну – Т. М. Банщикова, В. І. Байденко, В. С. Безрукова, Г. І. Ібрагімов, В. А. Кальнеї, Н. М. Дем'яненко, А. М. Новіков, О. В. Овчарук, М. В. Пожарська, О. Я. Савченко, О. М. Шахматова та ін. Питанням компетентнісного підходу до підготовки студентів з безпеки життєдіяльності, охорони праці присвячені роботи Г. Гогіташвілі, О. Запорожця, А. Русаловського, М. Ігнатовича, В. Заплатинського, А. Романчука, В. Худолея, Є. Желіби, В. Бикова, В. Лапіна, О. Бикової та інших [1; 3; 4].

Мета статті – проаналізувати програми викладання дисциплін циклу безпеки життєдіяльності під час підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Науково-методичний аналіз наукових робіт, дисертацій та методичної літератури засвідчує, а практика і досвід підтверджують, що на кожному етапі суспільного розвитку перед людством поставали соціальні, природні, техногенні, екологічні та інші проблеми, від яких залежало майбутнє суспільства. Водночас, зазначимо: серед цих проблем були й ті, що нині входять до змісту поняття «безпека життєдіяльності». Також варто зазначити, що за історію людства вказані проблеми набували різних ознак та характеристик, і, відповідно, суспільство по-різному намагалося їх розв'язувати. Однак спільним для них була зумовленість рівнем розвитку економіки, характером трудової діяльності й суспільних відносин, соціальною структурою суспільства. Проблеми життя і діяльності людини завжди пов'язувалися зі суспільним ідеалом, сенсом життя, зі змістом та метою освіти наступних поколінь. Змінювались уявлення про ідеал людини, сенс її життя – змінювалося ставлення суспільства до самої людини, умов її життя і діяльності, фізичного та духовного здоров'я.

У статті 1 Всесвітньої декларації про освіту для всіх «Назустріч базовим освітнім потребам», затвердженій на Всесвітній конференції з освіти для всіх, яка проходила в м. Джомтєні (Таїланд) 1990 року, було наведено перелік життєво важливих навичок, потрібних для життя в сучасному суспільстві. Кожна людина повинна отримувати користь від освіти, що має задовольняти базові освітні потреби, і включають і необхідний обсяг навичок (уміння читати та писати, усне мовлення, навички рахування та розв'язування задач), і базовий зміст освіти (знання, професійні навички, цінності та ставлення), необхідні людині для виживання, розвитку всіх своїх здібностей, існування та роботи в гідних умовах, всебічній участі в розвитку суспільства, покращення якості життя, для прийняття рішень та продовження навчання.

Викладання дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільна оборона» у вищих навчальних закладах України було введено у 1995/1996 навчальному році. Упродовж 17 років дослідники в численних публікаціях відзначали недоліки чотирьох розроблених типових програм викладання цих дисциплін [1; 3; 4]. Наприкінці 2010 року прийнято спільний наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду № 969/922/216 від 21.10.2010 року «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», яким було упорядковано вивчення нормативних дисциплін: безпека життєдіяльності, основи охорони праці, цивільний захист та охорона праці в галузі у вищих навчальних закладах України [7]. Однак ці програми внесли ще більше суперечностей у процес викладання дисциплін циклу «Безпека життєдіяльності» у вищих навчальних закладах, ніж попередні, оскільки їх структурізація та багато формулювань ускладнили процес викладання дисципліни.

Статтею 15 Закону України «Про освіту» введено поняття «державний стандарт освіти», що передбачає встановлення вимог до змісту, обсягу й рівня освітньої та фахової підготовки. Державні стандарти освіти – основа оцінювання освітнього та кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм здобуття освіти. Якщо зміст загальної освіти складається із системи знань про природу, суспільство, способи діяльності для формування наукового світогляду; досвіду практичної діяльності, тобто системи інтелектуальних та практичних умінь і навичок для збереження надбань попередніх поколінь; досвіду творчої діяльності для подальшого культурного розвитку людства і досвіду ціннісного ставлення людини до навколишнього світу, то професійна освіта спрямована на оволодіння знаннями, уміннями і навичками, потрібними для завдань професійної діяльності [6].

У процесі професійної освіти людина розширює свою загальноосвітню підготовку і поглиблює політехнічну освіту. Потрібний рівень визначають програмні завдання з кожної навчальної дисципліни. Стартовий рівень навчального процесу у вищому навчальному закладі зумовлений наявністю знань, умінь, навичок і розвитку, набутих у результаті навчальної діяльності студента у загальноосвітній школі та в процесі самоосвіти. В Україні в основі розроблених державних стандартів вищої школи лежить компетентнісний підхід, яким пріоритетними визначені такі компетентності: соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, професійні (загальнопрофесійні та спеціально-професійні). Отож, сьогодення поставило завдання – сформувати у спеціаліста не лише певні знання і професійні уміння, а й комплекс компетентностей, які включають і фундаментальні знання, і вміння аналізувати та розв’язувати проблеми в нових умовах. Отже, компетентнісний підхід потрібно розглядати не лише як засіб оновлення змісту освіти, але і як механізм приведення його у відповідність із вимогами сьогодення. При цьому під компетентність трактують як здатність розв’язувати конкретні проблеми, що виникають у різних сферах життя.

Оскільки компетентнісний підхід передбачає всебічну підготовку і виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості, члена колективу та соціуму, він є гуманітарним у своїй основі. Метою гуманітарної освіти, як відомо, є не лише передача майбутньому фахівцеві сукупності знань, умінь і навичок у певній професійній сфері, а й розвиток світогляду, здатності до прийняття індивідуальних креативних рішень, до самоосвіти, а також формування гуманістичних цінностей. У цьому контексті традиційна парадигма «знання – уміння – навички» ототожнюється з образом тоталітарного суспільства, у якому людина виконує роль «гвинтика», а компетентнісна модель освіти відповідає демократичному «відкритому» суспільству.

Отже, поняття «компетентність» ґрунтується на таких інтегральних термінах, як знання, уміння, навички, здібності, професіоналізм, кваліфікація тощо. Єдині визначення цих понять не сформовані й мають суттєві відмінності на різних рівнях освіти. Так, А. І. Кузьминський пропонує такі визначення знань, умінь і навичок для загальної освіти [6]. Знання – це ідеальне вираження в знаковій формі об’єктивних властивостей і зв’язків світу, природного й людського; це результат відображення навколишньої дійсності. У шкільних програмах і підручниках наведено основні поняття і терміни, без яких неможливо зрозуміти жодного тексту чи елемента знань; фактів повсякденної дійсності й науки; основних законів науки, що розкривають об’єктивні зв’язки та відношення між різними об’єктами і явищами дійсності; теорій, що містять систему наукових знань про певну сукупність об’єктів, про зв’язок між законами і про методи пояснення та передбачення явищ певної предметної галузі тощо. Уміння – це здатність людини свідомо виконувати певну дію на основі знань та навичок; це інтелектуальна діяльність, завжди пов’язана із застосуванням знань; тому вміння часто називають знанням у дії. Навички – це автоматизована дія; діяльність, яку виконує учень безпомилково і багаторазово повторює, автоматизується, здійснюється значною мірою без участі свідомості. Серед умінь і навичок виділяють практичні та інтелектуальні, спеціальні та загальнонавчальні.

Для вищої професійної освіти А. І. Кузьминський наводить більш лаконічні й конкретизовані визначення цих понять [5]. Знання – колективний досвід людства, результат пізнання об’єктивної реальності – слугують базою формування умінь і навичок. Уміння характеризуються готовністю застосовувати знання на практиці, у свідомій діяльності. Навички – наступний етап у системі пізнавальної діяльності. Вони також передбачають використання знань на практиці, але вже в умовах напівсвідомої діяльності, що формується в результаті багаторазового повторення через систему вправ.

В. В. Ягупов вважає [8], що «під знаннями розуміють сукупність засвоєних учнем відомостей, понять, уявлень про предмети і явища навколишнього світу й діяльності. Уміння – це здатність робити що-небудь, зумовлена набутими знаннями та досвідом. Навичка – це автоматизована дія, сформована цілеспрямованими вправами і виконується легко та вільно. Навичка формується на базі знань та простих умінь». А, на думку Н. П. Волкової [2], «практичне застосування є останнім етапом засвоєння знань, набуття умінь і навичок. Особливе значення для повноцінного застосування знань мають міжпредметні зв’язки, розв’язання різних життєвих завдань, де доводиться використовувати комплекс знань з різних навчальних предметів».

Під час розроблення типових навчальних програм нормативних дисциплін циклу безпеки життєдіяльності укладачі застосовували компетентнісний підхід. Так, мета вивчення БЖД полягає в «набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків на об’єктах

господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку» [7].

Отже, відповідно до вимог навчальної програми, студенти повинні на I– II курсі (іноді й у I-му семестрі I курсу), коли з більшістю дисциплін циклу професійної підготовки вони ще не знайомі, здійснити неможливе й набути компетенцій, знань, умінь та навичок для здійснення професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек. Також у студентів повинна бути сформована відповідальність за особисту та колективну безпеку. При цьому мета вивчення дисципліни не передбачає набуття знань, умінь тощо для забезпечення особистості, родини, інших колективів у побуті, довіллі, під час дозвілля, творчості, спортивних змагань, подорожей та інших видів непрофесійної діяльності, а лише формування відповідальності за неї. Особа, яка не здатна забезпечити себе, тим більше не зможе здійснити це стосовно до інших людей, культурних та матеріальних цінностей, безпека яких не повинна бути вища за рівнем, ніж безпека окремої людини.

Незрозуміло також, чому, «засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності», майбутні бакалаври (молодші спеціалісти) повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій із питань безпеки життєдіяльності» лише «у відповідних напрямках підготовки для розв'язання професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єкта господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій» [7]. Професійні компетенції поділені за видами діяльності: виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, проектно-конструкторські, педагогічно-консультативні, контрольно-консультативні. Таким чином визначено мету й завдання дублюють основний принцип державної політики в галузі охорони праці відповідно до Закону України «Про охорону праці», про «пріоритет життя і здоров'я працівників, повна відповідальність роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці...».

Якщо метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці» теж є «надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності через забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку й усвідомлення потреби обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях», то дисципліни «Охорона праці в галузі» – «формування у майбутніх фахівців (спеціалістів та магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та покращення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі» [7]. Отже, набувши потрібних компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек ще під час вивчення БЖД, студенти в результаті вивчення «Основ охорони праці» не повинні володіти навичками, а «Охорони праці в галузі» – не лише навичками, а й знаннями із цієї дисципліни. Але у студентів при цьому повинна бути повторно сформована відповідальність за особисту та колективну безпеку.

Крім того, якщо в результаті вивчення дисципліни «Основи охорони праці» молодші спеціалісти (бакалаври) з відповідних спеціальностей та напрямів підготовки повинні бути здатними до розв'язання професійних завдань діяльності, пов'язаних із забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та набути основні загальнокультурні й професійні компетенції з охорони праці за видами діяльності (виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, проектно-конструкторські), то, засвоївши програму навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі», спеціалісти (магістри) за відповідними напрямками підготовки, спеціальностями та спеціалізаціями мають бути здатними розв'язувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти основними професійними компетенціями з охорони праці в таких видах діяльності: науково-дослідницькій, технологічній, організаційно-управлінській, проектній, педагогічній, консультаційній. Після вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі», на відміну від «Основ охорони праці», володіння загально-культурними компетенціями з охорони праці вже не є обов'язковим.

При визначенні мети вивчення дисципліни «Цивільний захист» взагалі не згадується потреба набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок, а лише «формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу» [7]. Хоча завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій із прогнозування

надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Програмою також визначено, що в результаті засвоєння дисципліни у відповідних напрямках підготовки спеціалісти (магістри) повинні набути здатності розв'язувати професійні завдання з урахуванням вимог цивільного захисту та володіти, як і щодо дисципліни «Охорона праці в галузі», лише головними професійними компетенціями для забезпечення реалізації цих завдань. Після цього наведено переліки основних загальнокультурних та професійних компетенцій за видами діяльності, якими повинні володіти майбутні фахівці.

Указані недоліки підтверджують актуальність проблеми формування сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності в майбутніх фахівців. Більше того, ця проблема посилюється суперечностями між:

- державними вимогами щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних розв'язувати професійні завдання з обов'язковим дотриманням вимог убезпечення персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів господарювання, матеріальних та культурних цінностей у межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику у зв'язку з усвідомленням людством кризового стану ноосфери, і низьким рівнем їх загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності;
- потребою формування сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності в майбутніх фахівців і відсутністю педагогічної технології, що дає змогу гарантовано формувати ці компетенції в системі неперервної освіти;
- потребою в неперервності процесу формування сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності й із відсутністю узгоджених не лише з іншими дисциплінами професійної підготовки, й між собою навчальних програм дисциплін циклу безпеки життєдіяльності, які можуть забезпечити реалізацію принципу наступності навчання на різних рівнях освіти;
- традиційною системою підготовки майбутніх фахівців і потребою працювати в сучасних організаціях, що навчаються, де кожен працівник постійно займається виявленням і розв'язанням проблем, що забезпечують для організації можливість безперервних експериментів, змін і вдосконалень, які сприяють її зростанню, навчанню і досягненню цілей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз нинішньої системи підготовки фахівців із безпеки життєдіяльності дав підставу виявити такі недоліки: не розроблено єдині концептуальні положення і термінологію системи безпеки життєдіяльності; не визначено єдині для всіх рівнів освіти навчальні елементи та зв'язки між ними, що не дає змоги об'єднати всі підсистеми в єдину систему й застосувати до процесу підготовки принципи наступності й безперервності; зберігається диференціація дисциплін, об'єднаних у єдиний цикл із безпеки життєдіяльності.

Позначені проблеми визначили напрям наших подальших досліджень, а саме: розробити теоретичні й методичні основи процесу підготовки фахівців із безпеки життєдіяльності та забезпечити досягнення ним головної мети – формування сукупності загальнокультурних і професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності в майбутніх фахівців для убезпечення особистості, родини, інших колективів у побуті, довкіллі, під час дозвілля, творчості, спортивних змагань, подорожей та розв'язання професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання, у шкідливих та небезпечних умовах і під час надзвичайних ситуацій.

Джерела та література

1. Про питання необхідності коригування програм навчальних дисциплін з безпеки з урахуванням основних положень «Концепції державної програми розвитку освіти» / О. В. Бикова, С. І. Осипенко, С. А. Єременко, В. В. Бегун // *Безпека життєдіяльності*. – 2008. – № 7–8. – С. 51–53.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2002. – 576 с.
3. Запорожець О. І. Питання державного регулювання викладання у ВНЗ дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці та цивільний захист» / О. І. Запорожець, А. В. Русаловський, В. М. Заплатинський, Б. Д. Халмурадов // *Безпека життєдіяльності*. – 2007. – № 11. – С. 11–13.

4. Запорожець О. І. Перше засідання науково-методичної комісії з цивільної безпеки. Освіта і виховання у сфері БЖДЛ потребують концептуальних змін / О. І. Запорожець, В. О. Михайлюк // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 12. – С. 7–11.
5. Кузьмінський А. Й. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. Й. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
6. Кузьмінський А. Й. Педагогіка : підручник / А. Й. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання, 2007. – 447 с.
7. Типові навчальні програми нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист». – К. : М-во освіти і науки, молоді та спорту України, 2011. – 72 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка : підручник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.

Кобылянский Александр. Компетентный подход при изучении дисциплин цикла безопасности жизнедеятельности в высших учебных заведениях. Анализируется система обучения нормативным дисциплинам цикла безопасности жизнедеятельности в высших учебных заведениях. Выявлены проблемы существующей системы подготовки специалистов (не реализуется принцип непрерывности, отсутствует интеграция и согласованность теоретической и практической подготовки). Рассмотрены практические аспекты изучения студентами вузов дисциплин цикла безопасности жизнедеятельности в процессе подготовки к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: безопасность жизнедеятельности, охрана труда, гражданская защита, компетентность.

Kobylyansky Olexandr. Competence Approach to Learning Cycle Disciplines of Life Safety in Higher Education Institutions. Analyzed learning system regulatory disciplines cycle life safety in higher education. Identified problems of the existing training system: do not count interdisciplinary communication, not implemented the principle of continuity, no consistency and integration of theoretical and practical training. Consider practical aspects of the discipline cycle life safety university students in preparation for the profession.

Key words: life safety, industrial safety, civil defense, competence.

Стаття надійшла до редколегії
22.02.2013 р.
